

รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3
A MODEL OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATION
FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT UNDER SURAT THANI
PRIMARY EDUCATIONAL AREA OFFICE 3

¹มะลิวัลย์ โยธารักษ์ และ²อรุณเกียรติ จันทร์ส่งแสง

¹Maliwan Yotharak and ²Arungiat Chansongsaeng

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Maliwan_y@gmail.com

Received December 25, 2021; Revised February 12, 2022; Accepted March 20, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 และ 3) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 วิธีดำเนินการแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนศึกษารูปแบบ การพัฒนารูปแบบ และการประเมินรูปแบบ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า 1) รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ภายใต้การบริหารงานของภาวะผู้นำตามพุทธิปาณิกสูตร โดยมีรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (TQM) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (RBM) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล (GG) และวงจรการบริหารงานคุณภาพ (PDCA) 2) ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำนักงานเขตพื้นที่

¹ อาจารย์ ดร., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

² อาจารย์ ดร., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ซึ่งพัฒนาจากตอนที่ 1 ได้รูปแบบ SURAT Model ประกอบด้วย S คือ School-Based management: SBM การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน U คือ Umpire ผู้ชี้ขาด ขึ้นมาความเป็นไปขององค์กร ซึ่งหมายถึงผู้นำ ซึ่งมีคุณลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ มีวิสัยทัศน์ มีความเชี่ยวชาญและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีตามหลักทฤษฎีปาณิกสูตร R คือ Result Based Management: RBM การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ประกอบด้วย 3 E ได้แก่ Economy (ประหยัด), Efficiency (มีประสิทธิภาพ) และ Effectiveness (มีประสิทธิผล) A คือ Administration การบริหารจัดการวงจรคุณภาพ (PDCA) ภายใต้หลักธรรมาภิบาล (GG) T คือ Total Quality Management การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (TQM) ที่เน้นลูกค้าคือผู้เรียนเป็นสำคัญ (Customer Focus) ปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ (Process Improvement) และให้ทุกคนมีส่วนร่วม (Total Involvement) 3) ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ทั้งยังมีความเป็นเอกลักษณ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

คำสำคัญ : รูปแบบ, การบริหารจัดการสถานศึกษา, การพัฒนาอย่างยั่งยืน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study a model of educational institution administration for sustainable development under Surat Thani primary educational area office 3 2) to develop a model of educational institution administration for sustainable development under Surat Thani primary educational area office 3 3) to evaluate a model of educational institution administration for sustainable development under Surat Thani primary educational area office 3. Research procedure 3 steps were studying drafting and evaluating model. This research are qualitative research. The findings were as follows: 1) A Model of Educational Institution Administration for Sustainable Development under administration of the leader used Tuthiyapaphanikha Sutta Total Quality Management (TQM) School-Based management (SBM) Result Based Management (RBM) Good Governance (GG) Deming Cycle (PDCA) 2) The result of developing a model of educational institution administration for sustainable development under Surat Thani primary educational area office 3 were developed from step 1 to SURAT Model S : School-Based management: SBM U : Unity Network, The organization leader were developed to quality vision professional and relation follow Tuthiyapaphanikha Sutta R : Result Based Management: RBM 3 E Economy , Efficiency and Effectiveness. A : Administration used Deming Cycle (PDCA) and Good Governance (GG) T : Total Quality Management

(TQM) for the learner center (Customer Focus) by Process Improvement and Total Involvement 3) Evaluation of model found appropriateness, possibility and usefulness of the model for Surat Thani primary educational area office 3

Key words : Model, institution administration, sustainable

บทนำ

ศตวรรษที่ 21 เป็นศตวรรษแห่งการเปลี่ยนโลกที่ล้ำสมัยต่างจากอดีตอย่างสิ้นเชิง สิ่งที่เป็นกุญแจสำคัญคือความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของคนทั้งโลก ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารที่สะดวกรวดเร็ว ชัดเจนทำให้เกิดธุรกิจที่ติดต่อค้าขายกันได้ทั่วโลก การขนส่งที่รวดเร็วจากทั่วทุกมุมโลก การสั่งซื้อสินค้าที่อาศัยเพียงหน้าจอสมาร์ทโฟนเช่นเดียว กับการทำธุรกรรมกับธนาคารที่สะดวกรวดเร็วลดเวลาการเดินทาง ความเสี่ยง การจับจ่ายโดยใช้เงิน ดิจิทัล กำลังจะหมดยุคธนบัตร ในอดีตการแข่งขันจะอยู่ในขอบเขตใกล้เคียง ทำให้ไม่จำเป็นสำหรับการปรับตัว

ดังนั้น บุคคลที่จะประสบความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีทักษะความสามารถที่สำคัญหลายประการ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสารโดยเฉพาะภาษาอังกฤษที่ต้องมีความคล่องแคล่ว ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะชีวิต และอาชีพ จากทักษะดังกล่าวนี้เด็กไทยยังต้องมีการพัฒนาในทุกๆ ทักษะ เด็กไทยขาดการเรียนรู้อย่างจริงจังทำให้ไม่สามารถปรับตัวให้ก้าวทันโลกสมัยใหม่ได้ ปัญหาของนักเรียนขาดทักษะที่สำคัญเหล่านี้เกิดจากระบบการศึกษาของไทยที่ไม่มีกระบวนการในการส่งเสริม เนื่องจากการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาต้องปฏิบัติตามระเบียบ ตามหลักสูตรที่กำหนด การปรับเปลี่ยนเป็นไปอย่างช้าๆ ไม่ทันการเปลี่ยนแปลงของโลก (ชมพู โกติรัมย์, 2557 :32)

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย จำเป็นต้องเร่งพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาของประเทศ เพื่อให้สามารถพัฒนาคนให้มีคุณภาพอย่างเพียงพอต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่กำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งสองทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม โดยต้องการให้ประชากรของประเทศสามารถร่วมมือและแข่งขันกับประชาคมโลกอื่นๆ ได้อย่างเหมาะสม จึงได้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ซึ่งเป็นกฎหมายการศึกษาฉบับแรกของไทยที่เป็น กรอบหลักในการทำการปฏิรูปการศึกษาทั้งสองระบบ โดยมุ่งกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553:25) การจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประสบปัญหาการบริหารจัดการทั้งด้าน

วิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป การนำระบบการบริหารเพียงด้านเดียวมาใช้ในการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน โดยไม่ให้เกิดอุปสรรคอาจเป็นไปได้ยาก เพื่อเป็นการบูรณาการระบบการบริหารจัดการที่ได้มีการนำมาใช้ในโลกของธุรกิจ สร้างความสำเร็จอย่างสูงไม่ว่าจะเป็นการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (Total Quality Management) เป็นระบบ

การจัดการเพื่อคุณภาพที่เน้นการบริหารจัดการในทุกๆ ด้านทุกๆ กิจกรรมทุกๆ ขั้นตอนขององค์กร เป็นที่นิยมใช้อย่างกว้างขวางทั้งในภาครัฐและเอกชน การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based management : SBM) เป็นแนวการปฏิวัติการศึกษาที่มุ่งเน้นการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้โรงเรียนหรือสถานศึกษา เพราะการศึกษาเกิดขึ้นที่โรงเรียน ผู้บริหารควรมีอำนาจการบริหาร อำนาจการจัดการ อำนาจการตัดสินใจและมีอิสระในการจัดการศึกษาร่วมกับชุมชนในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ความสำคัญแก่ครูและนักเรียน

การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นเทคนิควิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่ ที่นำมาประยุกต์เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ และวิธีการบริหารงานโรงเรียน เพราะเป็นการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นผลการปฏิบัติการเพื่อให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย กระบวนการบริหารงานด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) เนื่องจากวงจรคุณภาพเป็นทั้งปรัชญานวัตกรรมและเป็นต้นธารภูมิปัญญาหรือเป็นศาสตร์ใหญ่ของวงจรการบริหาร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2539 :2) การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ซึ่งกำหนดหลักพื้นฐานการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล (ประเวศ วะสี, 2542 :85) การบริหารเชิงพุทธ ทศตียาปาณิกสูตร หมายถึง การนำพระสูตรที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา มีดังนี้ 1) จักขุมา 2) วิรุโธ และ 3) นิสสยสัมปันโน (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), 2549:15) การนำแนวคิดทั้ง 6 แนวคิด ดังกล่าวข้างต้นมาเป็นแบบในการบริหารจัดการในสถานศึกษาที่สมบูรณ์แบบจะช่วยให้การส่งเสริมทักษะพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและให้ทันกับโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3
2. เพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสานทั้งในเชิงปริมาณและ
คุณภาพที่เชื่อมโยงข้อมูลความคิดเห็น รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนา
อย่างยั่งยืน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยมีวิธีการศึกษา
ใน 3 ลักษณะ ได้แก่

1. การศึกษาวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) เพื่อค้นหาข้อมูล
ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้ง
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

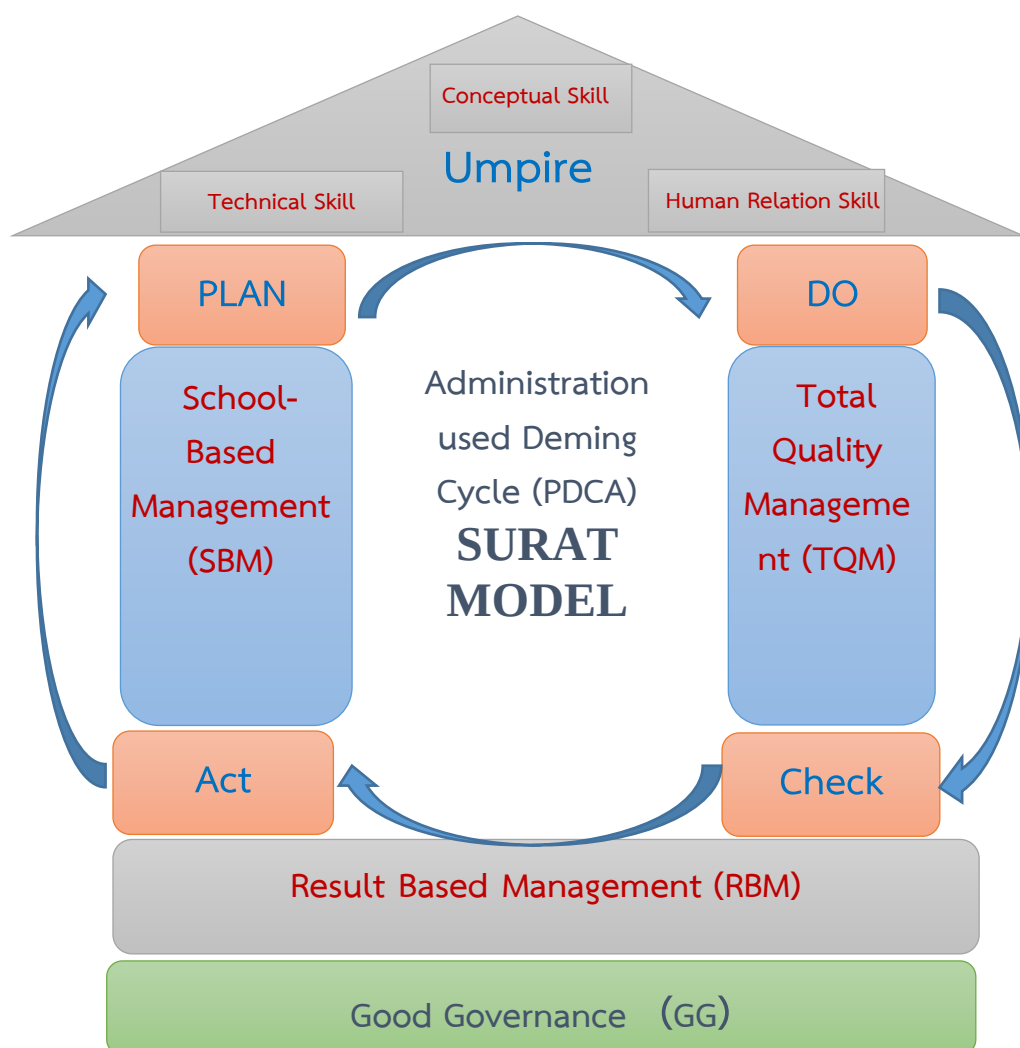
2. การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการ
สัมภาษณ์ 15 คนและสนทนากลุ่มจำนวน 7 คน โดยการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้แบบ
สัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหาร
สถานศึกษาและนักวิชาการทางการศึกษา ทั้งนี้ เพื่อทราบถึงแนวทางการบริหารจัดการ
สถานศึกษาอย่างยั่งยืน การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากทุกฝ่ายดังกล่าว โดยการเชื่อมโยง
แนวคิด ทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้ว เพื่อให้เห็นรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนา
อย่างยั่งยืน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

3. การศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีกลุ่มตัวอย่าง
จำนวน 113 คน จากผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ซึ่งมีสถานศึกษาจำนวน 157 แห่งศึกษาความคิดเห็นจาก
ผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และนำมาข้อมูลมาหาค่าเฉลี่ย
ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการอธิบายข้อมูลทั่วไป

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มีผลการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 เป็นรูปแบบเฉพาะของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จึงเป็น SURAT MODEL ซึ่งประกอบด้วย

จากการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ได้เป็น SURAT MODEL ซึ่งมี

ความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งองค์ประกอบของรูปแบบ สามารถอธิบายได้ดังนี้

S คือ School-Based management: SBM การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจ กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารโดยโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และส่วนท้องถิ่น มีการตรวจสอบถ่วงดุลกันเองโดยชุมชน

U คือ Umpire ผู้ชี้ขาด ชี้นำความเป็นไปขององค์กร ซึ่งหมายถึงผู้นำ ซึ่งมีคุณลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ มีวิสัยทัศน์ มีความเชี่ยวชาญ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ที่สามารถชี้นำทิศทางขององค์กรได้

R คือ Result Based Management: RBM การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ซึ่งประกอบด้วย 3 E ได้แก่ Economy (ประหยัด), Efficiency (มีประสิทธิภาพ) และ Effectiveness (มีประสิทธิผล) ที่จะนำมาใช้ในการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร เพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ขององค์กร โดยมีหลักธรรมาภิบาล มาเป็นตัวกำกับ

A คือ Administration การบริหารจัดการวงจรคุณภาพ (PDCA) ได้แก่ กระบวนการวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุง

T คือ Total Quality Management การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (TQM) ที่เน้นลูกค้าคือผู้เรียนเป็นสำคัญ (Customer Focus) ปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ (Process Improvement) และให้ทุกคนมีส่วนร่วม (Total Involvement)

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มีผลการศึกษสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ได้เป็น SURAT MODEL ซึ่งมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งองค์ประกอบของรูปแบบ มีการบูรณาการทฤษฎีต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถอธิบายได้ดังนี้

S คือ School-Based management: SBM การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจ กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารโดยโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และส่วนท้องถิ่น มีการตรวจสอบถ่วงดุลกันเองโดยชุมชน ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมาก ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จึงได้กำหนดให้สถานศึกษาในสังกัดบริหารจัดการโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ดังที่ปรากฏในมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 13 พร้อมทั้งได้กำหนดตัวบ่งชี้สำหรับชีวิต

มาตรฐานการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ดังนี้ 1) มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา 2) มีการบริหารเชิงกลยุทธ์และใช้หลักการมีส่วนร่วม 3) มีคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมพัฒนาสถานศึกษา 4) มีรูปแบบการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน และ 5) มีการตรวจสอบและถ่วงดุลและได้เพิ่มตัวบ่งชี้ของมาตรฐานการบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานเพิ่มอีก คือ มีการใช้ผลการประเมินด้านคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาระดับคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) เช่นเดียวกับผลการศึกษาของสมัคร รุ่งรักดี และคณะ (2554) ที่ศึกษารูปแบบการบริหารที่เหมาะสม คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ ให้ความเห็นชอบ ประเมินผล ตรวจสอบ ติดตามผลการบริหารกลุ่มงาน ประชาสัมพันธ์ จัดหา สนับสนุน สร้างภาคี เครือข่าย สนับสนุนปัจจัยทางการศึกษา องค์กรในการบริหารกลุ่มงาน ใช้รูปแบบการประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามความเหมาะสมพัฒนาปรับปรุงการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง กลุ่มงานทรัพยากรบุคคล ประกอบ ด้วยการสรรหาบุคลากรตามกรอบอัตรากำลัง ขอกการสนับสนุนบุคลากรจากชุมชน ประเมินผลการปฏิบัติงาน พิจารณาความดี ความชอบด้วยความยุติธรรม สนับสนุนปัจจัยในการปฏิบัติงาน กลุ่มงาน งบประมาณ ประกอบด้วย จัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ระดมทรัพยากรจากชุมชน ตั้งคณะ กรรมการควบคุมการใช้งบประมาณ รายงานผลการใช้งบประมาณ กลุ่มงานบริหารทั่วไป ประกอบ ด้วย กำหนดนโยบายตามบริบทของสถานศึกษา จัดทำแผนยุทธศาสตร์ สร้างภาคีเครือข่ายพัฒนาการศึกษา จัดจ้างครูธุรการ จัดระบบบริการแบบเบ็ดเสร็จในจุดเดียว

U คือ Umpire ผู้ชี้ขาด ซึ่งนำความเป็นไปขององค์กร ซึ่งหมายถึงผู้นำ ซึ่งมีคุณลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ มีวิสัยทัศน์ มีความเชี่ยวชาญและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีตามหลักทฤษฎีปาปนิทสูตร ที่สามารถชี้นำทิศทางขององค์กรได้ ซึ่งผู้ชี้ขาด หรือผู้นำองค์กร เป็นผู้ที่มีส่วนในการครอบงำ ชี้นำองค์กรไปสู่ความสำเร็จเป็นอย่างสูง ซึ่งจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบของภาวะผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพระมหาณรงค์ศักดิ์ โสภณสิทธิ (2548) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทการเผยแผ่พุทธธรรมของพระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผุสฺสธมฺโม)” ผลการวิจัย ผู้นำคือพระธรรมปริยัติเวที ท่านได้ใช้หลักธรรมะ คือใช้สังคหวัตถุผูกมัดจิตใจลูกวัดลูกคณะ ไม่ใช่แต่อำนาจและอารมณ์ ท่านได้หมั่นอบรมสั่งสอนชี้ผิดชี้ถูกให้เข้าใจ ด้วยความเมตตาธรรม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี จึงทำให้การปกครองมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม ด้วยความที่ท่านมีคุณสมบัติลักษณะผู้นำมืออาชีพที่เข้าใจ เข้าถึงพัฒนา เป็นผู้ให้เสมอ มีความเมตตา เกลี้ยวงลาต เสียสละ กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ กล้านำ กล้าแสดง ดังที่พระตถาคตตรัสไว้ 3 ประการ คือ (1) จักขุมา มีปัญญามองการณ์ไกล มีวิสัยทัศน์ (2) วิธูโร จัดการธุระได้ดี มีการจัดการบริหารการปกครองที่เหมาะสม มีการดำเนินการที่ดีมีความเชี่ยวชาญ มีเทคนิควิธีการที่ดี ในการบริหารงานให้งานสำเร็จเป็นรูปธรรมด้วยมรรควิธีและ (3) นิสสยสัมปันโน พึงพาอาศัยคนอื่นได้เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดีสมบูรณ์ด้วยอาจารย์

วิสัย ดังมีคำกล่าวว่า “ผู้บริหารที่ดีต้องปกครองคนด้วยความ เที่ยงธรรมและสุขุมเยือกเย็น เป็นสำคัญ”

R คือ Result Based Management: RBM การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ซึ่งประกอบด้วย 3 E ได้แก่ Economy (ประหยัด), Efficiency (มีประสิทธิภาพ) และ Effectiveness (มีประสิทธิผล) ที่จะนำมาใช้ในการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร เพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ขององค์กร โดยมีหลักธรรมาภิบาล มาเป็นตัวกำกับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของอัครเดช ยารักดี (2558) ที่ศึกษา รูปแบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาภาคบังคับ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษพบว่า การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาภาคบังคับ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวิเคราะห์วิสัยทัศน์และพันธกิจ 2) ด้านการกำหนดปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จและตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลัก 3) ด้านการกำหนดเป้าหมาย 4) ด้านการกำหนดแหล่งข้อมูลและการรวบรวมข้อมูล 5) ด้านการวางแผนและการปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ 6) ด้านการวิเคราะห์และประเมินผล 7) ด้านการทบทวนและรายงานผลสัมฤทธิ์ โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษาระดับการศึกษาภาคบังคับ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุกิจ ศรีพรหม (2550) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับแบบแผนการบริหารราชการแนวใหม่ กรณีศึกษาการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยอมรับการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในระดับปฏิบัติมาเปรียบเทียบกับขั้นการนำนวัตกรรมไปใช้ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ควรต้องวางแผนกลยุทธ์ กำหนดแผน และนโยบายให้ชัดเจนในการนำการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ไปปฏิบัติในโรงเรียน ทั้งนี้ในการบริหารจะต้องมีการใช้หลักธรรมาภิบาลมากำกับเพื่อความยุติธรรมในองค์กร สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุขุมพงษ์ ชาญนวงศ์และบุญวดี มนตรีกุล ณ อยุธยา (2560) ที่ทำการศึกษารื่อง “การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์กร ” งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นของพนักงานเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในองค์กร 2) ศึกษาความคิดเห็นของพนักงานเกี่ยวกับความยุติธรรมในองค์กร 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับความยุติธรรมในองค์กร 4) ศึกษาหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์กร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ พนักงานในองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ใน 4 ภาคของประเทศไทย ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ จำนวน 400 คน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง จากแต่ละภาค ภาคละ 100 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเขตพื้นที่ (Area Cluster Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า หลัก

ความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ หลักความประหยัด หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส และหลักการมีส่วนร่วม ตามลำดับ

A คือ Administration การบริหารจัดการวงจรคุณภาพ (PDCA) ได้แก่ กระบวนการวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบและการปรับปรุง ทั้งนี้ในการบริหารจัดการให้ได้คุณภาพ จะต้องมีการบริหารจัดการตามวงจรคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของวิทยา วงอินทร์และฉัตรทิพย์ สุวรรณชิน (2558) ที่ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ตามกระบวนการวงจรคุณภาพ (PDCA) ของโรงเรียนปายวิทยาคาร อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษา พบว่า โรงเรียนปายวิทยาคาร อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีสภาพการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ตามกระบวนการวงจรคุณภาพ (PDCA) ทั้ง 15 มาตรฐาน โดยมาตรฐานที่ปฏิบัติ มากที่สุดทุกขั้นตอน คือ มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามที่กำหนดใน กฎกระทรวง

T คือ Total Quality Management การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (TQM) ที่เน้นลูกค้าคือผู้เรียนเป็นสำคัญ (Customer Focus) ปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ (Process Improvement) และให้ทุกคนมีส่วนร่วม (Total Involvement) ซึ่งในการบริหารทั่วทั้งองค์กรจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจน โดยคำนึงถึงลูกค้าหรือผู้รับบริการ ซึ่งได้แก่ นักเรียนและผู้ปกครองเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บัญชา สุริยะสุขประเสริฐ, สมาน อัสวภูมิและพงษ์ธร สิงห์พันธ์ (2558) ที่ทำการศึกษารูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ผลการศึกษา พบว่า 1. สภาพการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ด้านเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจนมีระดับการปฏิบัติมากที่สุด และด้านการคำนึงถึงผู้รับบริการ เป็นสำคัญมีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด 2. รูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ คือ 1) การมีเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจน 2) การควบคุมคุณภาพครบวงจร และ 3) การคำนึงถึง ผู้รับบริการเป็นสำคัญ 3. ผลการนำรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กไปใช้ พบว่า ก่อนนำรูปแบบไปใช้ระดับคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ โดยองค์ประกอบการมีเป้าหมายและทิศทาง ที่ชัดเจน มีระดับคุณภาพมากที่สุด หลังการนำรูปแบบไปใช้ระดับคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยองค์ประกอบ การคำนึงถึงผู้รับบริการเป็นสำคัญมีระดับคุณภาพมากที่สุด

2. ตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

ผลการตรวจสอบรูปแบบโดย ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นว่า รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากและมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านรูปแบบการบริหาร

จัดการสถานศึกษา ด้านหลักการ ด้านวัตถุประสงค์ ด้านการนำองค์กร ด้านระบบงานและกลไก และด้านเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บัญชา สุริยะสุขประเสริฐ, สมาน อัครภูมิและพงษ์ธร สิงห์พันธ์ (2558) ที่ทำการศึกษารูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งผลการประเมินรูปแบบ พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบ พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ส่วนผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ พบว่า ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ นิพนธ์ แสงเนตร (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนดีศรีตำบลต้นแบบกระทรวงศึกษาธิการ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินความเหมาะสมและ ความเป็นประโยชน์รูปแบบพบว่า ระดับความคิดเห็นด้านความเหมาะสมของรูปแบบการบริหาร โรงเรียนดีศรีตำบลต้นแบบกระทรวงศึกษาธิการในภาพรวม มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด การประเมินความเป็นประโยชน์ พบว่า ระดับความคิดเห็นด้าน ความเป็น ประโยชน์ ของรูปแบบการบริหารโรงเรียน ดีศรีตำบลต้นแบบ กระทรวงศึกษาธิการในภาพรวม มีระดับความเป็นประโยชน์ มากที่สุด

3. การนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 เป็นรูปแบบเฉพาะของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จึงเป็น SURAT MODEL ซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอนได้แก่ 1) รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน 2) หลักการ 3) วัตถุประสงค์ 4) การนำองค์กร 5) ระบบงานและกลไก และ 6) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิพนธ์ แสงเนตร (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียน ดีศรีตำบลต้นแบบกระทรวงศึกษาธิการ ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียน ดีศรีตำบลต้นแบบกระทรวงศึกษาธิการ ได้รูปแบบที่ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) สารสำคัญของรูปแบบ และ 4) แนวทางการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ควรนำรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน SURAT MODEL ไปใช้เป็นฐานในการพัฒนาการบริหารการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีความก้าวหน้า และต่อเนื่องให้การพัฒนา มีความก้าวหน้าไปพร้อมๆ กันทุกโรงเรียน ควรมีการนำเสนอแนะ รูปแบบการบริหารจัดการ

สถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน SURAT MODEL ไปประยุกต์ใช้พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ควรนำรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน SURAT MODEL ไปใช้เป็นฐานในการพัฒนาการบริหารการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีความก้าวหน้าและต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). *คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษาการบริหารระบบคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว,
- ชมพู โกติรัมย์. (2557), “ศตวรรษที่ 21 ปัจจัยการผลิตที่ท้าทาย ก้าวอย่างที่ต้องปรับของไทย”. มหาวิทยาลัย ศรีปทุม.
- นิพนธ์ แสงเนตร. (2560), “การพัฒนาแบบการบริหารโรงเรียนดีศรีตำบลต้นแบบ กระทรวงศึกษาธิการ”. JOURNAL OF NAKHONRATCHASIMA COLLEGE, Vol.11 (2).
- ปัญญา สุริยะสุขประเสริฐ, สมาน อัครภูมิ และพงษ์ธร สิงห์พันธ์. (2560), “รูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก”. วารสารบริหาร การศึกษาบัวบัณฑิต
- ประเวศ วะสี, (2542), *การปฏิรูปการศึกษายกเครื่องทางปัญญาทางสมองจากความหายนะ*, กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), (2549), *พุทธวิธีการบริหาร*, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
- พระมหาณรงค์ศักดิ์ โสภณสิทธิ (โสภา). (2548) “ศึกษาบทบาทการเผยแผ่พุทธธรรมของ พระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผุสฺสธมฺโม) ”. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิทยา วงอินทร์ และฉัตรทิพย์ สุวรรณชิน. (2558), “การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพ การศึกษายกใน ตามกระบวนการวงจรคุณภาพ (PDCA) ของโรงเรียนปายวิทยาคาร อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน”. วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพาร์อีสเทอร์น ปีที่ 3 (1) (มิถุนายน 2557-พฤษภาคม 2558).
- สมักร ฐักดี, สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์และเสรี ชัดเข้ม. (2554) “รูปแบบการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาตราด”.วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ปีที่ 6(1).

- สุชุมพงษ์ ชาญนวงศ์ และบุญวดี มนต์ริกุล ณ อยุธยา. (2560), “การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์กร”. Journal of Community Development Research. Humanities and Social Sciences, 2017; 10(3), 36-47.
- สุกิจ ศรีพรหม. (2550) “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับแบบแผน การบริหารราชการแนวใหม่: กรณีศึกษาการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (2553), พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553, กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (2550), เอกสารประกอบการพัฒนาหลักสูตรผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- อัครเดช ยารักดี. (2558), “รูปแบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาภาคบังคับ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน”. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

